

- 3 Manh, P. T., Nguyen, H. V. (2024). Applying the Z-Score Model to Predict Corporate Financial Distress: An Empirical Research on the Listed Firms in Vietnam Stock Market. *Oblik i finansi*, 1(103), 38-48. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-38-48](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-38-48).
- 4 Парасій-Вергуненко, І. М. (2023). Розвиток сучасних технологій візуалізації аналітичних досліджень. In III International scientific and practical conference «Collective Thinking: Unifying Scientific Approaches in Multifaceted Research»(November 29-December 01, 2023) Amsterdam, Netherlands, International Science Unity. 2023. 403 p. (p. 128).

Романова О. В., Пивовар Д. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ ПОДВІЙНОГО ЗАПИСУ:
ВІД ЛУКИ ПАЧОЛІ ДО БЛОКЧЕЙНУ**

Подвійний запис залишається основою бухгалтерського обліку протягом багатьох століть. Навіть із появою новітніх технологій, таких як автоматизовані системи та блокчейн, принцип подвійного запису використовується як ключовий метод ведення обліку. Вивчення його еволюції дозволяє простежити, як цей метод адаптувався до змін економіки та технологій і чому він досі є незамінним для організації обліку та контролю фінансових операцій у сучасному бізнесі. Облік супроводжує людство з найдавніших часів. Його використовували для ведення господарства, організації торгівлі та управління державами. З розвитком економіки зростала кількість операцій і ресурсів, які потрібно було фіксувати. Відповідно, виникла й потреба в більш точному, зрозумілому та надійному способі ведення обліку, який би дозволяв не лише фіксувати інформацію, а й контролювати її достовірність.

Саме в такому контексті з'явилася ідея подвійного запису. Її суть полягала в тому, що кожна фінансова операція записувалася двічі – як дебет і як кредит. Такий підхід мав значно підвищити точність обліку, адже дозволяв би швидко виявляти помилки та невідповідності. Крім того, він допоміг би краще розуміти фінансовий стан підприємства, аналізувати операції та бачити повну картину руху коштів.

Завдяки такій кількості переваг вже в XIII-XIV століттях у Європі подвійний запис почали активно використовувати на практиці, особливо в Італії, де швидко розвивалася торгівля. Тоді ж, італійський вчений Лука Пачолі також вирішив внести свій вклад в його розвиток. Він систематизував існуючі наробітки

тогочасних вчених і став першим, хто опублікував детальний опис системи подвійного запису – у праці «Трактат про рахунки і записи», що дало змогу іншим вивчати та використовувати її. Саме тому Пачолі часто називають «батьком бухгалтерії» [2].

Після цього подвійний запис поступово став основою бухгалтерського обліку в Європі. У XVI-XVIII століттях, з розвитком торгівлі та банківської справи, зростає потреба в чіткому фінансовому контролі. А подвійний запис як раз дозволяв відстежувати грошові потоки, контролювати доходи й витрати та готувати фінансову звітність. Завдяки цій системі сформувалися основні фінансові документи: баланс, звіт про прибутки і збитки. Також було чітко визначено поділ на активи та пасиви. Облік перестав бути просто реєстрацією фактів і почав виконувати аналітичну функцію – допомагати оцінювати фінансовий стан підприємства.

У XVIII-XIX століттях розвиток промисловості значно ускладнив господарську діяльність. З'явилися великі підприємства, акціонерні товариства, а система управління стала більш складною. У таких умовах виникла потреба в більш детальній, точно структурованій і стандартизованій фінансовій інформації, яка б, до того ж, була ще й зрозумілою не лише власникам, а й зовнішнім користувачам – інвесторам, кредиторам і державі. У цей період також розширюється теорія обліку: з'являються такі поняття, як амортизація, нарахування доходів і витрат, фінансовий результат. Бухгалтерія поступово перетворюється на окрему науку, а подвійний запис стає її головним методом [3]. У XX столітті подвійний запис остаточно закріплюється як універсальний принцип бухгалтерського обліку. З'являються професійні організації бухгалтерів та розробляються національні і міжнародні стандарти фінансової звітності, які формалізують правила ведення обліку. Це дозволяє уніфікувати практику бухгалтерії на різних підприємствах та підвищити точність і надійність фінансової звітності. При цьому сама ідея подвійного запису майже не змінюється – просто тепер основна увага приділяється вдосконаленню правил її застосування і стандартизації процедур.

У другій половині XX століття починається активне впровадження комп'ютерних технологій. Відповідно й облік автоматизується: записи створюються в електронному вигляді, а рівність дебету і кредиту перевіряється автоматично. Це значно прискорює роботу, дозволяє обробляти великі обсяги даних і зменшує кількість технічних помилок [1].

На початку XXI століття бухгалтерський облік стає частиною комплексних інформаційних систем управління підприємством. Він поєднується з управлінським, податковим і фінансовим обліком, створюючи єдину інформаційну базу для прийняття рішень. Це дозволяє швидше отримувати точні дані, контролювати фінансові потоки, планувати ресурси та оперативно реагувати на зміни в діяльності підприємства. Однак, така цифровізація обліку має і свої ризики. Адже зростає ймовірність порушення безпеки даних – тобто втрати або спотворення облікової інформації.

Саме тому останнім часом у науковців і підприємців з'явився інтерес до такої новітньої технології, як блокчейн. Блокчейн – це спосіб зберігання інформації, за якого дані записуються у вигляді послідовних блоків і зберігаються не в одному місці, а одразу у багатьох учасників системи. Змінити такі записи дуже складно, адже для цього потрібна згода всієї мережі. Використання цієї технології в обліку автоматизує велику кількість процесів, пришвидшує доступ до даних та забезпечує високий рівень їхньої безпеки, тому наразі вона активно поширюється в бізнес-практиці.

Також деякі дослідники вважають, що блокчейн може стати основою для так званого «потрійного запису». У такій системі до дебету і кредиту додається ще один запис – цифровий запис про операцію, зафіксований у спільній базі даних блокчейну. Цей запис автоматично підтверджується всіма учасниками мережі, не належить жодній стороні окремо і не може бути змінений. Завдяки цьому зменшується ризик шахрайства, а перевірка даних стає простішою [4]. Отже, еволюція подвійного запису демонструє, як зміни економічного середовища та технологічний прогрес вимагали постійного вдосконалення системи обліку. Сьогодні точність, надійність і швидкість обробки фінансової інформації залишаються ключовими викликами, а інтеграція сучасних технологій, зокрема блокчейну, відкриває нові можливості для підвищення автоматизації та безпеки обліку. Вивчення розвитку подвійного запису від класичних систем до цифрових інструментів дозволяє зрозуміти закономірності формування надійних облікових практик і обґрунтовано оцінювати перспективи їх застосування в сучасному бізнесі.

Список використаних джерел:

1. Turkson S., Aboagyewaa P., Antwi S. The evolution of accounting theory within the 20th century: A systematic overview of paradigm shifts in accounting. 2024. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.29390.47688>.

2. Даньків Й. Я. Щодо історії виникнення і авторства подвійного запису на рахунках бухгалтерського обліку. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах інформаційного суспільства: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 115-річчю Київ. нац. екон. ун-ту ім. В. Гетьмана, 9-10 груд. 2021 р. Київ : КНЕУ, 2021. С. 24-27. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3d2bf2a5-2936-4206-8e59-0c522e67c208/content>.
3. Даньків Й. Я., Остап'юк М.Я. До питання виникнення подвійної бухгалтерії та її експансію. *Бухгалтерський облік і аудит*. № 3. 2010. С.13-18. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/bitstreams/1225aa28-683e-4d92-9d5f-5fe24a5872ce/download>.
4. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4 (87). С. 140-151. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43383>.

Романова О. В., Харакоз Л. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНТЕГРАЦІЯ ESG У ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

Кліматичні зміни, соціальна нерівність та прозорість управління більше не розглядаються як «екстерналії», що знаходяться поза межами балансу підприємства. Навпаки, вони стають фінансово матеріальними факторами, які безпосередньо впливають на вартість капіталу, ліквідність акцій та довгострокову життєздатність бізнес-моделей [1]. Період 2024-2028 років, що розпочався 14.12.2022 року з публікації тексту Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) у грудні 2022 року, стане ключовим етапом активної імплементації провідних регуляторних ініціатив ЄС зі звітності сталого розвитку (далі ESG звітність). Нові вимоги до корпоративної ESG звітності торкаються понад 50000 організацій в межах країн Європейського Союзу [2].

Ключовою інновацією сьогодення є те, що інформація про сталий розвиток повинна публікуватися виключно у звіті керівництва, який є невід'ємною частиною річної фінансової звітності. До 1 січня 2028 року правила CSRD будуть застосовуватися до всіх великих громадських компаній (з чисельністю понад 500 співробітників), компаній корпоративного сектору (з чисельністю понад 250 співробітників та/або понад €40 мільйонів чистого обороту та/або понад €20 мільйонів загальних активів), а також перерахованих МСП, що котируються на біржі [2]. Це фактично надає ESG-даним такий самий рівень